

RIIKLIKU STATISTIKA KASUTAMISE UURING 2017

Statistikaamet korraldas 2017. aasta 18.–30. aprillini statistika põhitarbijate seas riikliku statistika kasutamise uuringu. Eesmärk oli selgitada välja, kas ja mil määral ollakse rahul riikliku statistikaga, milline on tarbijate hinnang Statistikaametile (SA) ja statistikavaldkondadele ning kui suur on statistikatoote ja -teenuste kasutamise aktiivsus.

Sarnane uuring korraldati ka 2006., 2008., 2011. ja 2014. aastal, küsimustiku väljatöötamisel võeti aluseks küsimustik, mida soovitas Eurostat. Selle uuringu tarbeks täiendati küsimustikku. Võrreldavuse huvides lisati küsimusi eelnenud aastatel Statistikaametis tehtud kasutajauuringutest.

Kokku oli veebipõhises küsimustikus 10 küsimust, milles paluti vastajatel 10-pallisel skaalal hinnata Statistikaametit, selle teenuseid ja statistikatooteid, statistika kvaliteeti ning statistika kasutamise eesmärke. Nelja küsimuse puhul oli võimalus vastust täpsustada, kommenteerida või ettepanekuid teha. Peale selle uuriti, millisel kujul sooviksid vastanud Statistikaametist infot saada, samuti sooviti teada, kui suur on valmisolek tellida tasulisi tooteid-teenuseid.

Uuringu sihtrühma kuulusid:

- asutused, kellega SA kooskõlastab oma iga-aastast statistikaprogrammi;
- asutused, kes on viimase kahe aasta jooksul tellinud Statistikaameti tooteid ja teenuseid;
- tarbijad, kes on osalenud Statistikaameti korraldatud infopäevadel või konverentsidel;
- aktiivsed uudiskirja lugejad.

Uuring hõlmas järgmisi tarbijarühmi: ministriumid ja nende allasutused, muud avaliku sektori organisatsioonid, maavalitsused, kohalikud omavalitsused, teadus- ja haridusasutused, eraettevõtted ja MTÜ-d (seltsid, ühingud, liidud jms) ning üliõpilased.

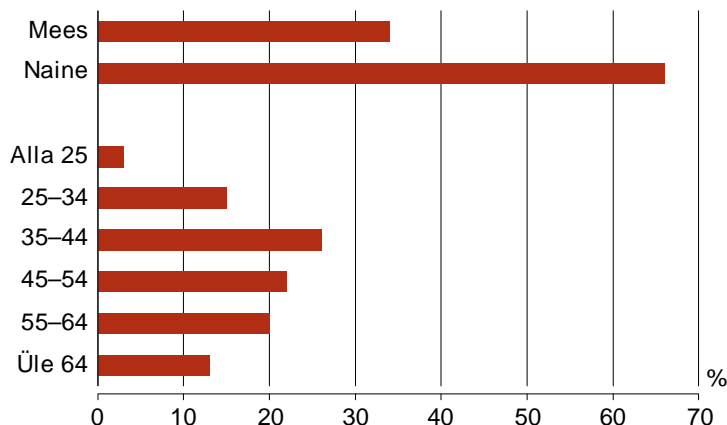
Teavituskiri koos palvega täita küsimustik saadeti e-posti teel 4000 teadaolevale kontaktisikule, ankeet oli kõikidele huvilistele kättesaadav ka Statistikaameti veebilehel. Ankeedi täitis 761 inimest.

Tabel 1. Vastanud tegevusala järgi 2011, 2014 ja 2017

Tegevusala	2011		2014		2017	
	Arv	Vastanute osatähtsus, %	Arv	Vastanute osatähtsus, %	Arv	Vastanute osatähtsus, %
Ministeerium, riigiasutus	64	12,5	109	20,0	153	20,1
Maavalitsus, kohalik omavalitsus	109	21,4	124	22,8	166	21,8
Teadus- ja haridusasutus	127	24,9	116	21,3	147	19,3
Ettevõtte	107	21,0	126	23,2	174	22,9
Meedia	18	3,5	19	3,5	27	3,5
Muu asutus (MTÜ, erialaliit jms)	55	10,8	34	6,3	48	6,3
Üliõpilane, õpilane, eraisik	30	5,9	16	2,9	45	6,0
Kokku	510	100,0	544	100,0	544	100,0

2/3 vastanutest olid naised, vanusjaotuse järgi oli kõige enam statistikatarbijaid 35–44-aastaste rühmas (26%).

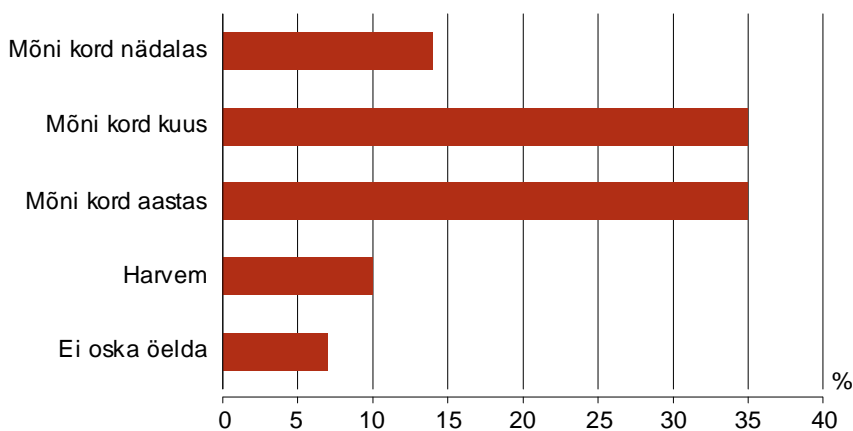
Joonis 1. Vastanud soo ja vanuse järgi, 2017

Statistilise info kasutamise sagedus

SA toodete ja teenuste kasutamissageduse järgi võib tarbijad jagada kolme suuremasse rühma: väga aktiivsed tarbijad (kasutavad andmeid iga päev) – neid on 14%; aktiivsed tarbijad (kasutavad andmeid mitu korda kuus) – 35%; tarbijad, kes kasutavad statistikat mõnel korral aastas või harvem (45%).

Joonis 2. Statistilise info kasutamise sagedus, 2017

Tulemused

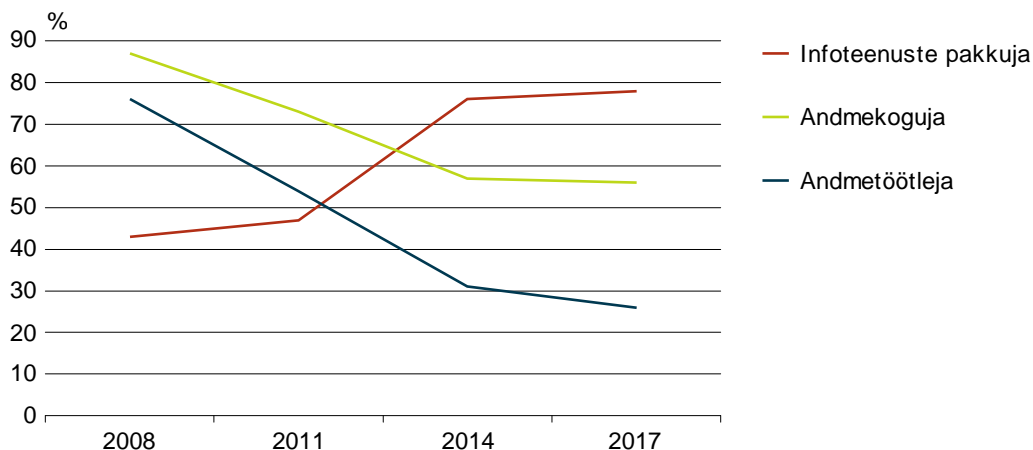
Uuringu tulemused on esitatud protsentides ja/või keskmise hinnanguna 10-pallisel skaalal.

Keskmine hinnang SA-le 10-pallisel skaalal oli peaaegu samaväärne eelmise ehk 2014. aasta uuringuga (2014 – 8,0 ja 2017 – 7,9).

1. Statistikaametile kõige iseloomulik roll

2017. aastaks on suurenenud nende tarbijate osatähtsus, kes peavad SA-d ennekõike infoteenuse pakkujaks. Endiselt on vähenenud nende tarbijate hulk, kes peavad SA-d andmekogujaks ja -töötlejaks.

78% vastanutest arvas, et SA on ennekõike infoteenuse pakkuja, üle poole vastanutest leidis, et andmekoguja, kolmandik märkis kõige iseloomulikumaks rolliks andmetöötleja.

Joonis 3. Statistikaameti kõige iseloomulik roll, 2008, 2011, 2014 ja 2017

2. Hinnang Statistikaametile kui statistilise info pakkujale

Võrreldes eelmiste uuringutega on hinnang SA-le kui statistilise info pakkujale veidi halvenenud kõigis punktides (joonis 2). Kõige paremini hinnati Statistikaameti professionaalsust: keskmine hinne 10-pallisel skaalal on 8,4, mis on väga hea hinnang. Pisut paremini on hinnatud ka usaldusvärsust (keskmine 8,2). Kõige enam on hinnang halvenenud suhtlemisele avatuse puhul (8,1→7,8), endiselt on kõige kehvem hinnang klientide vajadustega arvestamisele (keskmine 7,1).

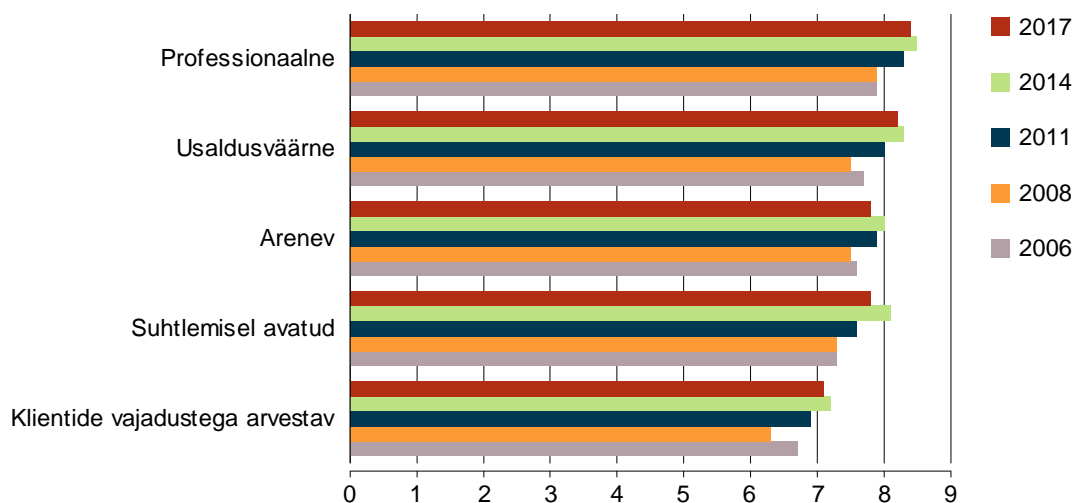
Tarbijarühmadest hindasid SA-d kõige paremini haridus- ja teadusasutused, meediaettevõtted ja erialaliidud, keskmisest halvemaid hindasid ettevõtted ning maavalitsused ja kohalikud omavalitsused.

Keskmisest halvema hinde andmist põhjendati sellega, et veebilehelt ja andmebaasist on andmeid keeruline leida; pole kasutajasõbralik, andmed on liiga üldised. Ettevõtjad, kellel on kokkupuuteid andmekogumissüsteemiga eSTAT, ei pea SA-d väga usaldusväärseks ja arenevaks, sest IT-süsteem väga halvasti ja keeruliselt üles ehitatud.

Positiivse hinnangu puhul toodi välja niisugused asjad: senine koostöö SA-ga on olnud väga sujuv ja meeldiv; regulaarselt toimuvad teabepäevad ja konverentsid aitavad muutustega kursis olla. Statistika pidevad kasutajad tõid välja, et andmebaasist ja veebilehelt on lihtne andmeid leida ning vajadusel saab spetsialistidelt selgitusi küsida. Tarbijad kiitsid ka SA sotsiaalmeediat, huvitavaid blogilugusid ja infograafikuid.

Joonis 4. Hinnang Statistikaametile, 2006, 2008, 2011, 2014 ja 2017

(kümne palli skaalal)

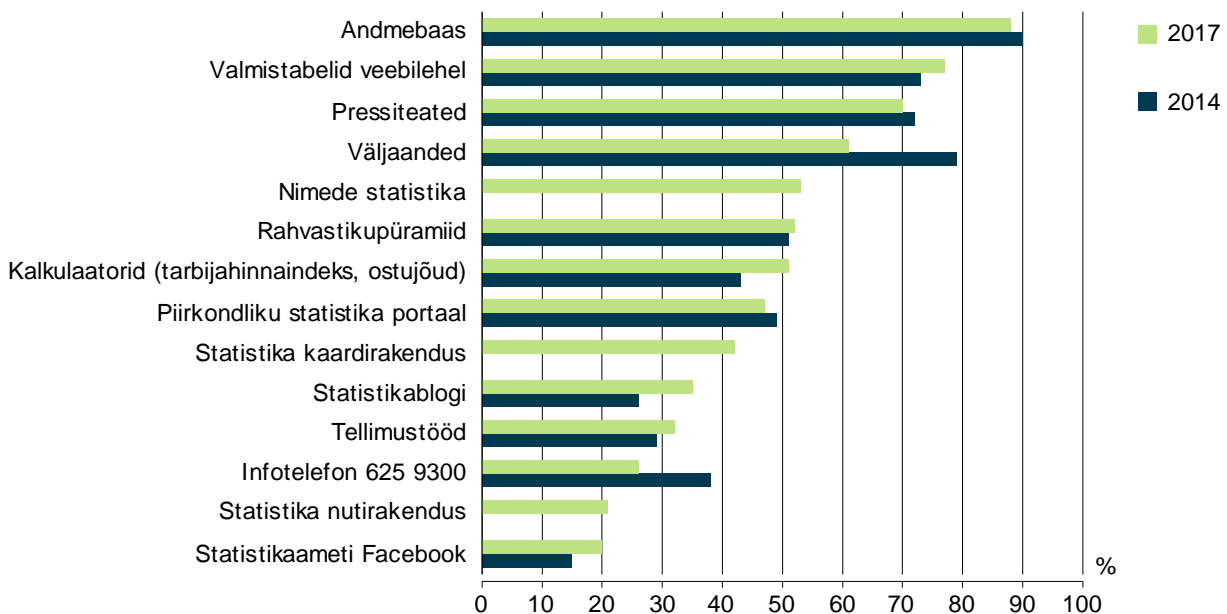
3. Rahulolu Statistikaameti infoallikatega

SA väljundite kasutatavuse kohta oli eraldi küsimus, kus paluti anda hinnang rahulolule 10-pallisel skaalal. Vastajad said märkida kuni kolm enim kasutatud toodet/teenust.

Statistilise info hankimisel kasutatakse kõige enam (joonis 3) veebilehel asuvat andmebaasi (88%), valmistabeleid (77%) ja pressiteateid (70%). Kõige vähem (20–21%) kasutatakse info hankimisel SA Facebooki lehekülge ja nutirakendust. Võrreldes eelmise uuringuga on kõige enam kahanenud väljaannete ja infotelefoni kasutamine, samas on vähenenud ka statistikaväljaannete arv. Mõnevõrra on suurenenud valmistabelite, kalkulaatorite ja statistikablogi kasutajate hulk.

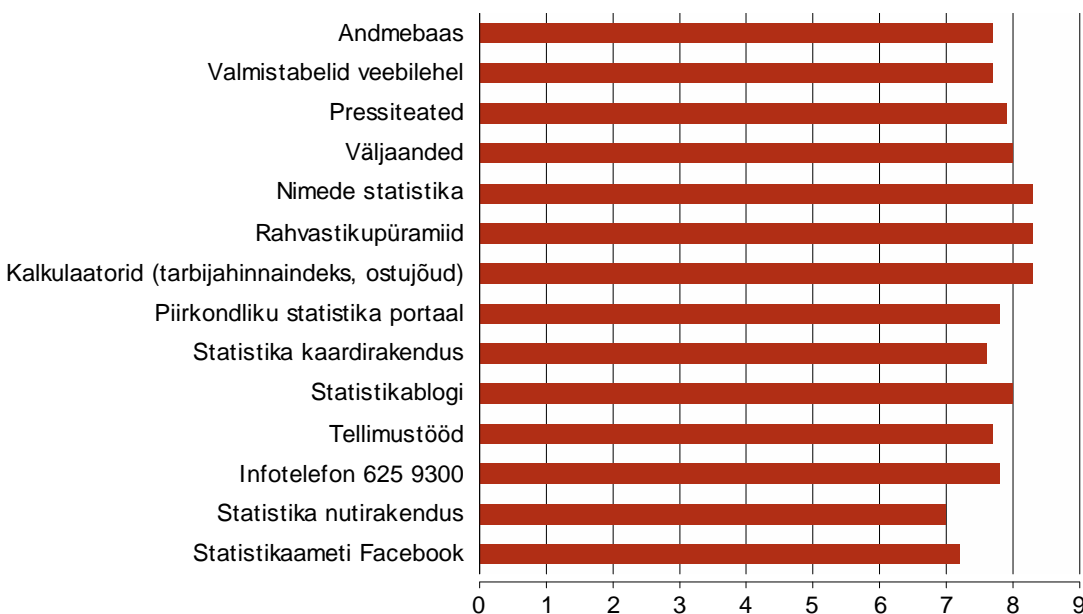
Infoallikate puhul on rahuloluhinnang väga hea (joonis 3) ja jääb 10-pallisel skaalal vahemikku 7,0–8,3. Kõige paremini hinnati interaktiivseid tooteid: nimede statistikat, kalkulaatoreid ja rahvastikupüramiidi (8,3), veidi halvemad hindeid said nutirakendus ja SA Facebook. Võrreldes eelmise uuringuga on rahulolu infoallikatega jäänud enam-vähem samale tasemele.

Joonis 5. Statistikaameti infoallikate kasutajad, 2014, 2017

Joonis 6. Rahulolu Statistikaameti infoallikatega, 2017

(kümne palli skaalal)

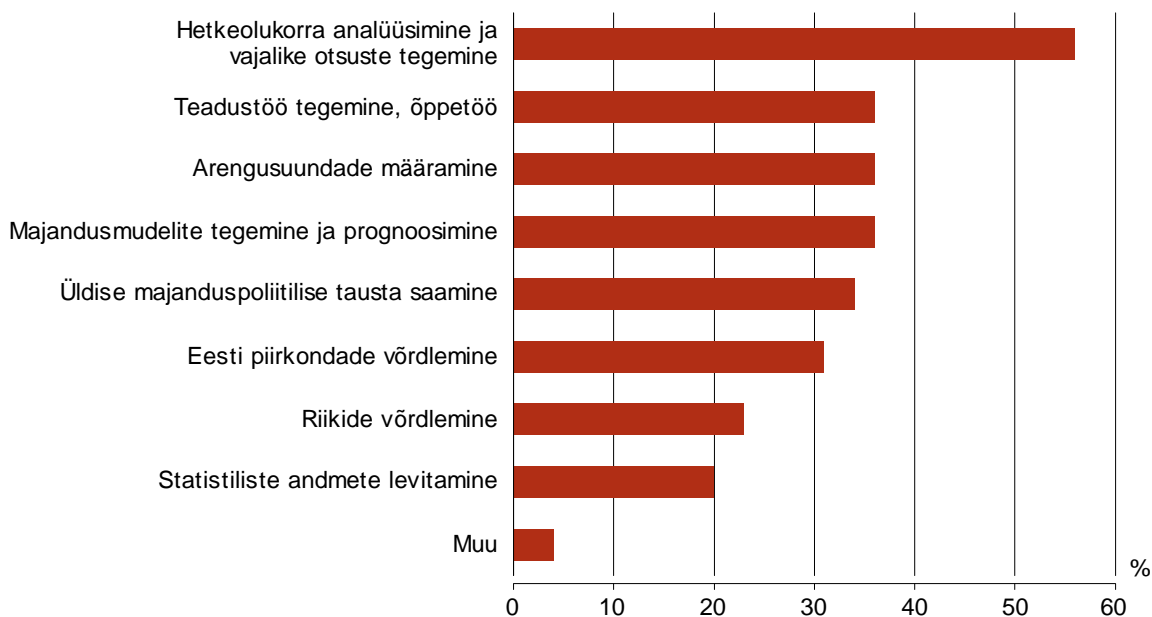

4. Riikliku statistika kasutamise eesmärgid ja sagedus

Riikliku statistika kasutamise eesmärgid (joonis 4) ei ole uuringu põhjal aastate jooksul muutunud. Praegu kasutas (aga nii oli ka 2008., 2011., 2014. aastal) suur osa vastanutest statistikat, et analüüsida olukorda ja teha vajalikke otsuseid (56%) ning määrata kindlaks arengusuundi (36%).

Statistika kasutamise peaeesmärk sõltub tarbijarühmast. Teadus- ja haridusasutused kasutasid statistikat põhiliselt teadus- ja õppetöös (75%). Avalik sektor, maavalitsused ja kohalikud omavalitsused kasutasid statistikat peamiselt olukorra analüüsimiseks ning vajalike otsuste tegemiseks (vastavalt 70% ja 66%). Meediaettevõtete jaoks oli statistika oluline üldise taustinfo saamise ning andmete levitamise eesmärgil (63%).

Joonis 7. Riikliku statistika kasutamise eesmärgid, 2017

5. Hinnang riikliku statistika kättesaadavusele ja selgusele

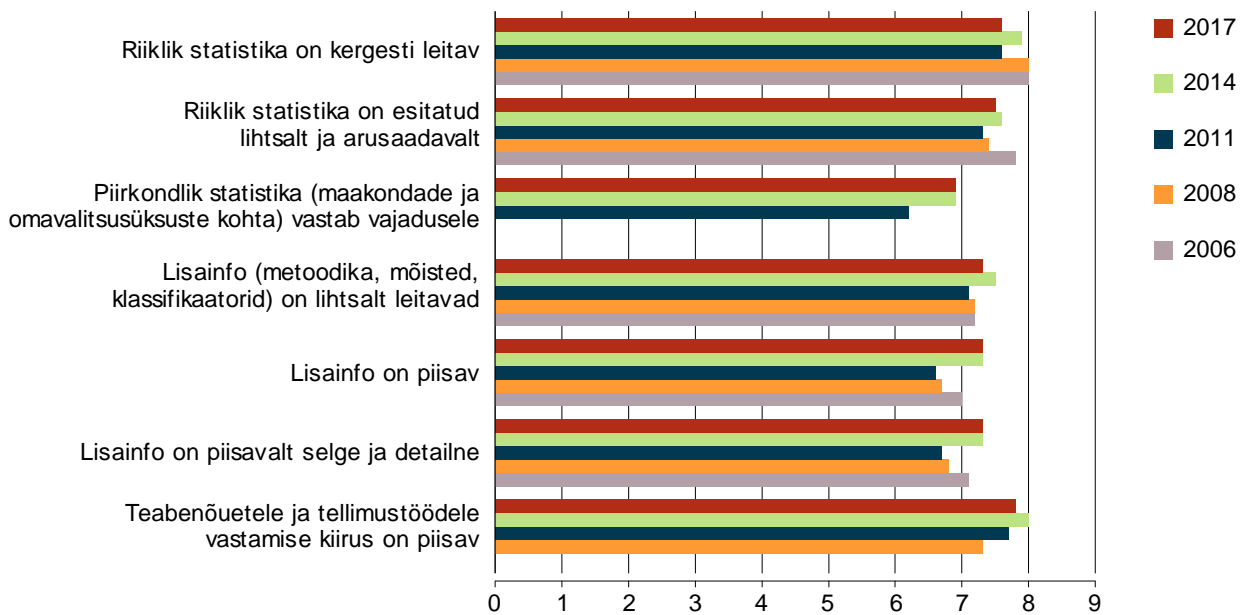
Keskmine hinne riikliku statistika kättesaadavusele ja selgusele on võrreldes varasemate uuringutega peaaegu kõigis punktides pisut halvenenud (0,2–0,3 punkti; joonis 5). Kõige paremaks hinnati teabenõuetele vastamise ja tellimustööde täitmise kiirust (7,8), järgnesid statistika leitavus ning esituse lihtsus ja arusaadavus.

Endiselt oli hinnang kõige kehvem piirkondliku statistika vajadusele vastavuse puhul (6,9). Piirkondliku statistika puhul ootavad tarbijad, et andmed oleks praegusest detailsemad.

Tarbijarühmadest olid kõige vähem rahul ettevõtted, sh jae- või hulgikaubandus- ning tööstus- ja põllumajandusettevõtted. Riiklikku statistikat hindasid kõige paremini meediaettevõtted, finants- ja riigiasutused, kes olid enim rahul teabenõuetele ja tellimustöödele vastamise kiirusega ning statistika leitavusega.

Rahulolematuse põhjustest toodi välja, et andmebaasist on andmeid keeruline leida ja omavahel kombineerida, samuti on vastanute hinnangul raske leida mõisteid ja meetodikat. Kohalike omavalitsuste peamure on, et piirkondlikku statistikat on liiga vähe ja kardetakse, et pärast haldusreformi probleem süveneb.

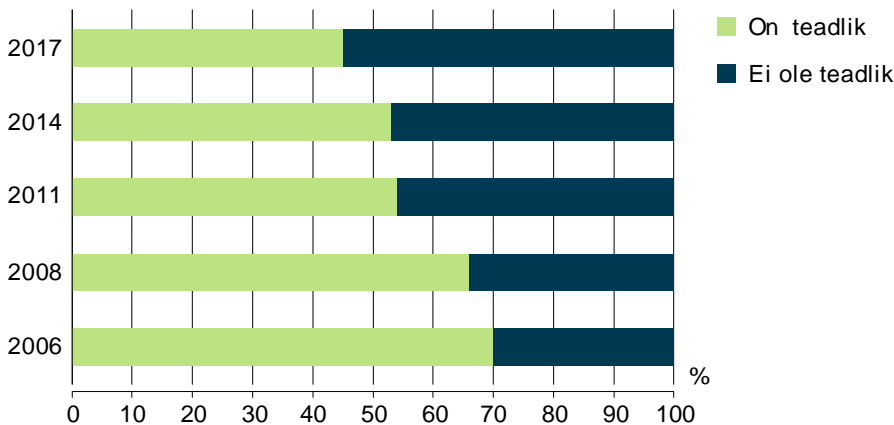
Joonis 8. Hinnang riiklikule statistikale 2006, 2008, 2011, 2014 ja 2017
(kümne palli skaalal)

6. Teadlikkus statistika avaldamiskalendri olemasolust

Avaldamiskalendri olemasolust teadis võrreldes varasemaga veel vähem kasutajaid. Tarbijad, kes kasutasid statistikat tihti (mitu korda kuus), olid märgatavalt teadlikumad, et avaldamiskalender on olemas (63%).

Joonis 9. Teadlikkus avaldamiskalendri olemasolust, 2006, 2008, 2011, 2014 ja 2017

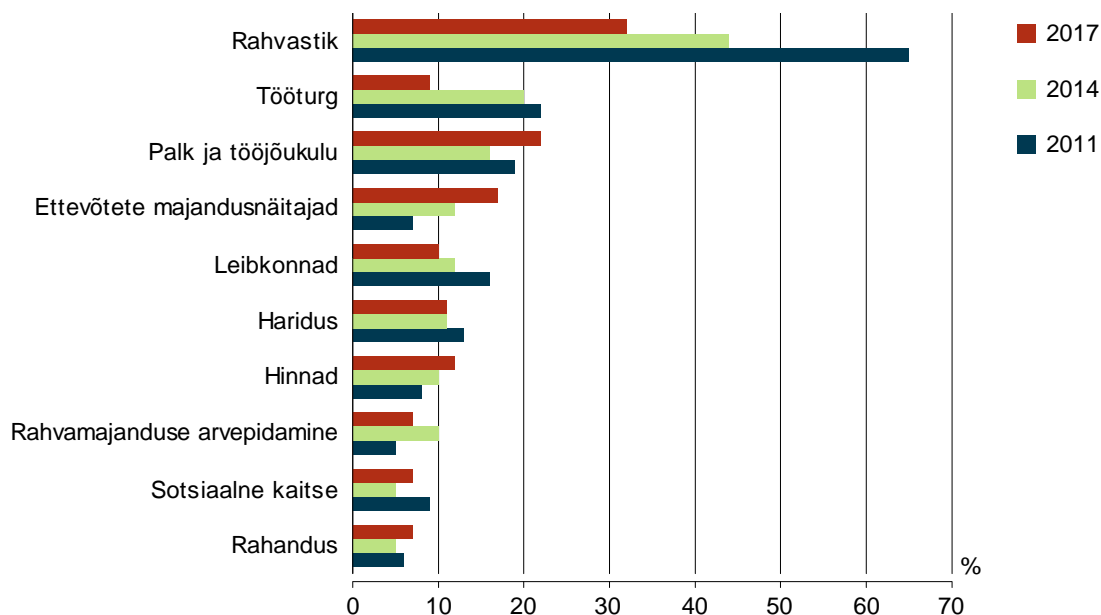
7. Statistika kasutamine ja hinnang selle kvaliteedile statistikavaldkonna järgi

Ankeedis oli valdkondade loetelu selleks, et selgitada välja, kuidas hinnatakse statistikavaldkondi. Vastajal tuli märkida kolm kõige sagedamini kasutatavat statistikavaldkonda ning hinnata nende valdkondade metoodika usaldusväärsust, andmete täpsust ja ajakohasust ning kvaliteeti teiste riikide statistikaga võrreldes.

7.1. Sagedamini kasutatavad valdkonnad

Kasutajad hindasid kõiki 34 statistikavaldkonda. Kõige sagedamini (joonis 7) kasutati rahvastiku andmeid (32% vastanutest), valdkondadest nimetati veel järgmisi: palk ja tööjõukulu, ettevõtete majandusnäitajad, hinnad, haridus, leibkonnad, tööturg, rahvamajanduse arvepidamine, sotsiaalne kaitse ja rahandus. Teiste valdkondade puhul jäi vastanute määr alla 7%. Sagedamini kasutatud valdkondade esikümme on eelmiste uuringutega võrreldes mõnevõrra muutunud. Enim on suurenenud huvi ettevõtete majandusnäitajate, hindade ning palga ja tööjõukulude vastu, kõige rohkem on vähenenud huvi rahvastiku, tööturu ja rahvamajanduse arvepidamise valdkonna vastu.

Joonis 10. Riikliku statistika kasutamise sagedus valdkonna järgi, 2011, 2014, 2017

7.2. Metoodika usaldusväarsus, andmete täpsus ja ajakohasus

Kümnest enim kasutatud statistikavaldkonnast (tabel 2) hinnati kõige usaldusväärsemaks rahanduse (keskmine 8,2) valdkond. Väga heaks hinnati ka rahvastiku, tööturu ning rahvamajanduse arvepidamise valdkonna metoodika usaldusväarsus (keskmine 8,1). Vähem usaldusväärseks peeti ettevõtete majandusnäitajate valdkonna metoodikat (6,4).

Samuti hindasid tarbijad andmete täpsuse ja ajakohasuse poolest kõige paremini rahanduse valdkonda. Keskmisest kehvem hinnang anti ettevõtete majandusnäitajate valdkonnale.

Tabel 2. Hinnang metoodika usaldusväarsusele, andmete täpsusele ja ajakohasusele, 2011, 2014, 2017

(kümne palli skaalal)

Valdkonnad	Metoodika on usaldusväärne			Andmed on täpsed			Andmed on ajakohased		
	2017	2014	2011	2017	2014	2011	2017	2014	2011
Rahvastik	8,1	8,2	7,6	7,9	8,0	7,3	7,8	8,0	7,3
Palk ja tööjõukulu	7,9	7,4	7,1	7,9	7,1	7,0	7,9	7,1	6,9
Ettevõtete majandusnäitajad	7,2	7,3	7,7	6,9	7,1	7,2	6,9	6,9	6,9
Hinnad	7,8	7,8	7,5	7,7	7,8	7,5	7,7	7,7	7,6
Haridus	7,8	7,8	7,2	7,7	7,4	7,0	7,7	7,4	7,1
Leibkonnad	7,9	7,8	7,4	7,7	7,7	7,1	7,7	7,7	6,7
Tööturg	8,1	8,0	7,5	7,7	7,7	7,1	7,5	7,8	7,3
Rahvamajanduse arvepidamine	8,1	8,3	8,3	7,6	8,0	7,6	7,7	7,7	7,5
Sotsiaalne kaitse	8,1	7,8	6,9	8,0	8,1	6,8	7,5	7,7	6,8
Rahandus	8,2	8,0	7,6	8,2	8,1	7,9	8,0	8,0	7,4

8. Andmete võrdlemine teiste EL-i riikidega ja riikliku statistika kvaliteet

Teiste riikidega võrdlemiseks kasutati statistikat kõige rohkem rahvamajanduse arvepidamise (73%), väliskaubanduse (72%) ja sotsiaalse kaitse majandusüksuste, keskkonna valdkonnas (45–55%).

43% pidas riikliku statistika kvaliteeti võrreldes teiste EL-i riikidega keskmisest paremaks või samasuguseks, 55% vastanutest ei osanud hinnangut anda, 2% pidas halvemaks.

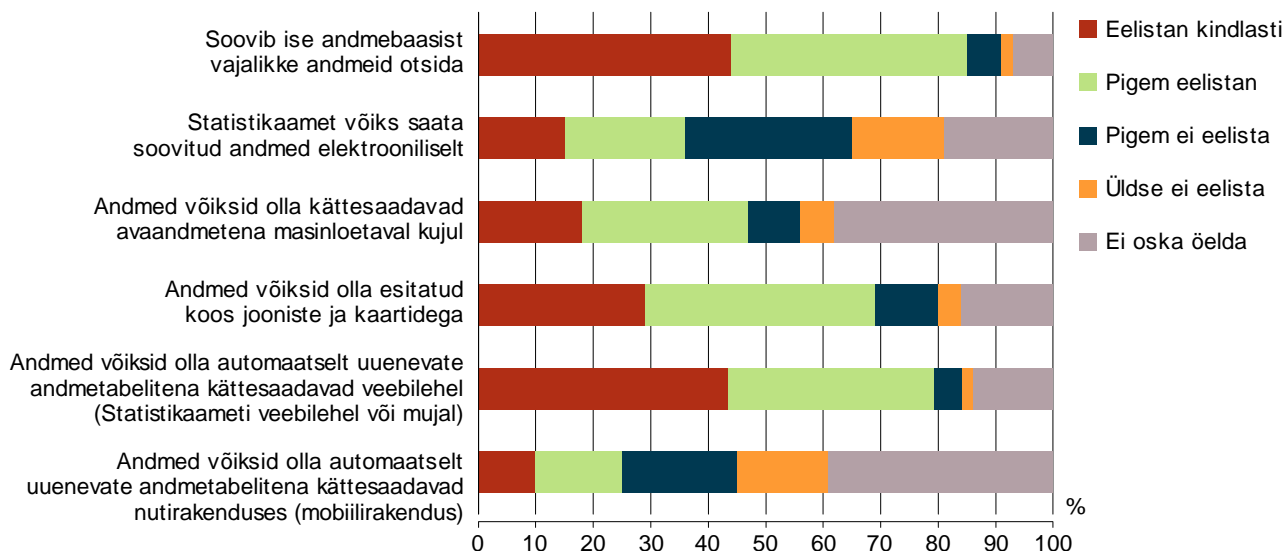
Kõigi esikümnesse kuuluvate valdkondade kvaliteeti peeti Eestis teistest riikidest paremaks.

9. Statistilise info saamise eelistused

Et teada saada, millisel kujul vastanud sooviksid Statistikaametist infot saada, oli ankeedis loetelu, kus vastanu sai märkida oma eelistuse.

Kõige enam eelistaksid vastanud ise otsida endale vajalikke andmeid andmebaasist (83% vastanutest); 80% sooviks, et neile sobivad andmed oleks automaatselt uuenevate tabelitena kättesaadavad mõnel veebilehel. Ligi 70% vastanutest eelistaks, et andmete juures oleks ka kaardid või graafikud. Kõige vähem ehk 36% vastanutest eelistaks, et SA saadaks soovitud andmetabelid elektrooniliselt, samuti oli üsna vähene huvi andmetabelite kättesaadavuse vastu nutirakenduses. Ligi pooled vastanutest eelistaksid andmeid saada avaandmetena masinloetaval kujul, samal ajal ei osanud suur hulk vastanuid (38%) midagi eelistada.

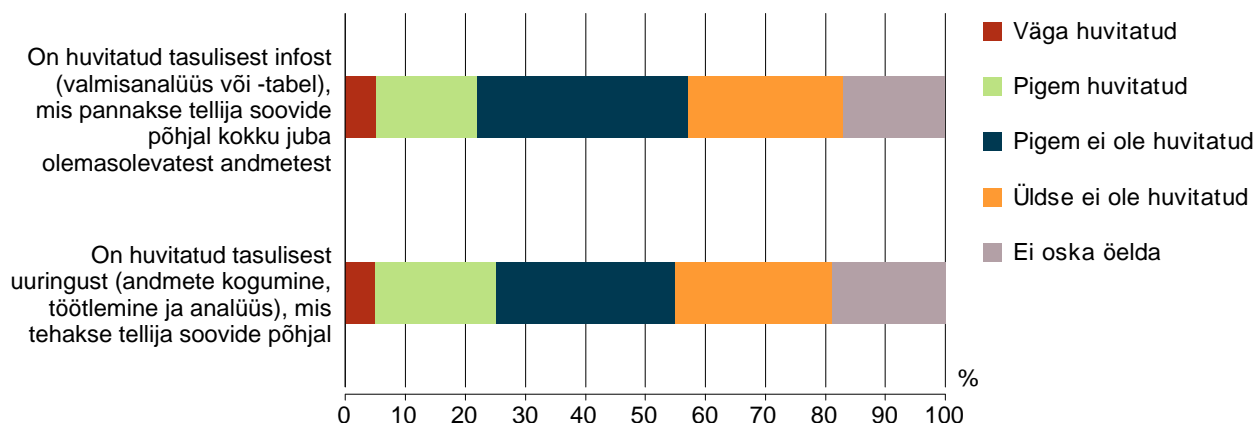
Joonis 11. Statistilise info saamise eelistused, 2017

10. Tarbijate huvi tasulise info vastu

Tarbijad soovisid, et andmed ja analüüs pannakse nende soovide põhjal kokku juba olemasolevate ehk riikliku statistikaprogrammi järgi kogutud andmete põhjal. Samuti oodatakse võimalust, kus tarbijal oleks võimalik tellida tasuline uuring alates andmete kogumisest, töötlemisest kuni lõpptulemusteni. Mõlema variandi puhul oli huvi sarnane, ligi neljandik oleks huvitatud tasulistest teenustest, sama palju oli ka neid, kellele tasulised teenused kindlasti huvi ei paku. Tarbijarühma järgi olid tasulistest teenustest kõige enam huvitatud jae- ja hulgikaubandusettevõtted ning uuringute ja konsultatsiooniga seotud ettevõtted. Kõige vähem meedia, tervishoiuasutused ning kohalikud omavalitsused; vastanu ameti järgi tippjuhid ja juhiabid, assistendid.

Joonis 12. Tarbija huvi tasuliste teenuste vastu, 2017

11. Millisest statistilisest infost tuntakse puudust?

Peamiselt tunti puudust detailsemast piirkondlikust infost, näiteks rahvastiku ja töötasu valdkonnas, samuti soovitakse detailsemat piirkondlikku statistikat ning andmete kiiremat avaldamist:

- detailne statistika KOV-ide kohta – täpne elanike arv, finantsandmed, leibkonnad, turism, palk, tööturg, omavalitsuste võrdlused jne;
- linnade statistika;
- detailsem statistika – tööstus, energeetika, keskkond, tööturg, rahandus jne;
- prognoosid;
- kindla majandussektori turu suurus, ülevaade turust, trendid jne;
- rahvusvaheline võrdlus;
- andmete kohta rohkem selgitusi.

Kokkuvõte

- Tarbijad ootavad muutuseid, eriti infotehnoloogilisi – kasutajasõbralikumat ja lihtsamat andmebaasi ja kodulehte.
- Endiselt soovitakse detailsemaid ja värskemaid andmeid – eelkõige piirkondlikul tasandil, aga ka teistes valdkondades.
- Hinnang statistika leitavuse, arusaadavuse, selguse, detailsuse kohta on veidi halvenenud.
- Statistika kasutamise eesmärgid on jäänud aastate jooksul samaks.
- Positiivsemaid hinnanguid andsid meedia, teadus- ja haridusasutused ning tarbijad, kes kasutasid statistilist infot mitu korda kuus, kriitilisemad olid ettevõtted ja statistikat harva tarbinud vastajad.
- Endiselt oli enimkasutatav statistikavaldkond rahvastik.
- Valdkondadest said kõige kõrgemad hinded nii andmete täpsuse, ajakohasuse kui ka meetodika usaldusväärsuse eest rahandus ning rahvamajanduse arvepidamine.